Aralarında Orhan Pamuk'un da bulunduğu bir bölüm yazar, tarihçi, bilim insanı ve sanatçı ortak bir açıklama yayınlayarak Avrupa fikrinin tehlikede olduğunu, Avrupa'nın yükselen ırkçılık ve yabancı düşmanlığıyla parçalandığını belirtmişler. Mayısta Avrupa Parlamentosu seçimleri yapılacak ve değişik ülkelerden ırkçı olarak bilinen partilerin temsilci sayısı artacaktır. Durum öyle görünüyor…

Açıklamada garip olan, Avrupa fikrinin tarihsel bağlamından kopartılarak değerlendirilmesidir.

Sömürgecilik tarihi 400-450 yıllık bir dönemi kapsar ve Rusya'nın da Avrupa'ya dahil olduğu düşünülürse tümüyle Avrupa tarihidir. Klasik sömürgeciliğin en büyük iki ülkesi İngiltere ve Fransa olmuştur. Sömürgeciliğin önde gelen misyonunun sömürmek değil, geri kalmış bu ülkelere uygarlık götürmek olduğu özellikle bu iki ülkenin tarihçileri tarafından belirtilmiştir. 1945 sonrasında bazıları oldukça şiddetli sömürge kurtuluş savaşları yaşanmıştır.

Avrupa'nın özellikle önemli ülkelerinin zenginleşmesinde sömürgelerin yağmasıyla elde edilen zenginliklerin kıtaya taşınması büyük rol oynar. Marx bunu **Kapital**'in birinci cildinde örneklerle anlatırken; Frantz Fanon sömürgelerin ve Avrupa'nın ayrı Marksizmleri olması gerektiğini savunacaktır. Fanon'a göre Avrupa sosyalistleri sömürgeleri sayesinde zenginleşen kıtada ayrıcalıklı sosyalizm kurmaya çalışmaktadır.

2000 yıldan uzun bir zamanda dünyanın merkezi Akdeniz idi. Akdeniz ve onu çevreleyen ülkeler tarihini incelemek, o dönemin dünya tarihini incelemek gibidir. Bunu Fernand Braudel'in "Akdeniz ve Akdeniz Dünyası" kitabında görebiliriz.

Sömürgecilik tarihi ise neredeyse tümüyle Avrupa tarihidir. Wolfgang Reinhard'ın **"Die Unterwerfung der Welt – Globalgeschichte der europäischen Expansion 1415-2015"** 2016'da yayımlanan büyük boy 1600 sayfalık kitabı bu tarihi anlatır. Ortadoğu ve Afrika'da özellikle İngiltere ve Fransa sömürgeciliğinin izleri halen durmakta, bu iki ülke tarafından yapay sınırlarla bölünerek yaratılmış ülkeler arasındaki savaşlar sürmektedir.

Orta Afrika'nın batı kıyısından Amerika kıtasına yapılan köle ticareti özellikle İngiltere ve Portekiz tarafından örgütleniyordu. Sömürgeci yerli ortak bulmadan fazla bir şey yapamaz. Bölgenin kabile şefleri tarafından kıta içlerinden kaçırılıp sahile getirilen genç erkekler para ve zamanın değerle eşyaları karşılığında sömürgecilerin gemilerine yükleniyordu. Kaç kişi bir daha görmemek üzere yaşadığı topraklardan ve yakınlarından koparılmıştır, bilinmiyor ama en az iki milyon olarak tahmin ediliyor.

Bu insan ticareti de 350 yıl kadar sürer.

Irkçılık Avrupa tarihinin önemli bir bölümünde belirleyicidir. Açık işgale dayanan sömürgecilikte ırkçılık neredeyse zorunludur ve Avrupa ülkeleri (İspanya, Hollanda, Belçika, Almanya, İtalya da listeye alınmalıdır) yıllarca bunu yapmıştır.

Avrupa'da ırkçılığı özellikle Almanlarla sınırlandırmak, başka ülkelerdekini gözden saklama çabasıdır. Çarlık Rusyası ve SSCB tarihiyle ilgili kitaplarıyla tanınan İngiliz yazar Orlando Figes, ülkesinin sömürgecilik geçmişiyle hala yüzleşemediğini söyler.

Fransa ise Cezayir savaşıyla bile yüzleşememiştir. Bu konuda gelinen en ileri nokta, iki tarafın da yoğun şiddet kullandığıdır; ileriye gidilememiştir.

Cezayir ulusal kurtuluş savaşının son yıllarında (1950'li yılların ikinci yarısı) Fransa parlamentosu Fransa Komünist Partisi'nin de onayıyla ülkeye geniş yetkilere sahip bir vali atar. Aynı yıllarda Birleşmiş Milletler Cezayir'de dökülen kanın durdurulması için çağrı yapmaktadır. Adını hatırlamadığım sömürge valisinin cevabı şöyledir: *"Kan dökülmesini önlemenin en iyi yolu artık dökülecek kanın kalmamasıdır."*

Bundan sonra Cezayir'de ne olduğunu tahmin etmek zor olmasa gerek ama daha fazla şiddet kullanımı da Fransa'nın yenilgisini engellemeyecektir.

Fransa'nın en büyük partisi olan Ulusal Cephe (Front National) Cezayir savaşında uygulanan

katliamcı politikayı tümüyle onaylamaktadır. O dönemin gözde sloganı “Cezayir Fransa’dır” idi. Cezayir’in bağımsız olması Fransa’nın bölünmesi anlamına geliyordu ve bu nedenle de Vietnam’ın Dien Bien Fu’da Fransız ordusunu yenerek kazandığı bağımsızlık kadar Fransa’yı etkilememiştir.

Sömürgelerin kaybedilmesiyle geri plana giden ama sürdüğü her fırsatta görülebilen milliyetçiliklere, reel sosyalist ülkelerin dağılmasıyla ortaya çıkanlarını eklemek gerekir.

Reel sosyalist ülkelerin çözülmesinin ardından ortaya çıkan ve hiç de zayıf olmayan milliyetçi ve giderek akımları ise yeni olarak görmemek gerekir. Bu akımlar sosyalist iktidar yıllarında da vardı, yasaktılar ama vardılar ve değişik faaliyetler de yapmışlardı. Bu bağlamda Demokratik Almanya Cumhuriyeti tarihe karıştıktan sonra bu alanda hızla güçlenen Naziler ve benzeri akımlar birdenbire ortaya çıkmadılar. Hary Waibel’in **“Der gescheiterte Anti-Faschismus der SED”** kitabı bu konudaki aydınlatıcı yayınlardan birisidir.

Milliyetçi ve baskıcı politikasıyla Avrupa Birliği kurumlarının da tepkisini çeken Macaristan Başbakanı Orban’ın reel sosyalizm yıllarında komünist partisi gençlik örgütünde yönetici olduğunu belirtmek gerekir. Kendisi tek örnek de değildir. Geniş bir bölgede milliyetçiliğin önde gelen isimlerinin geçmişini araştırın, reel sosyalizm yıllarının komünist partilerine ulaşırsınız.

Bu tarihi dikkate almadan Avrupa ülkelerinde ırkçılık ve yabancı düşmanlığının yükselmesinden söz etmek anlamlı olmuyor.